

[Etusivu](#) > ... > [Perhe- ja Perintöoikeudelliset Asiat](#) > [Avioero ja Asumusero](#) > [Italy](#)

Avioero ja asumusero

Sisällön tuottaja:

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

1 Millä edellytyksillä avioeron voi saada?

Avioeron edellytyksistä säädetään laissa (ks. kohta 2). Tuomioistuimen on tarkistettava edellytysten täyttyminen, jotta avioero voidaan tuomita.

Tarkistaminen on tarpeen, vaikka avioeroa olisi haettu yhdessä. Puolisoiden yhteisymmärrys eroasiassa ei ole pätevä avioeron peruste (ja näin ollen Italiassa ei varsinaisesti ole mahdollista erota yhteisellä päätöksellä). Jotta avioero voidaan myöntää, tuomioistuimen on aina tutkittava erohakemuksen perusteet.

Tuomioistuin tekee päätöksen avioliiton purkamisesta, jos avioliitto on solmittu siviililain mukaisesti, ja avioliiton siviilioikeudellisten vaikutusten lakkaamisesta, jos avioliitto on solmittu uskonnollisin menoin ja kirjattu väestörekisteriin. Syyttävä osallistuu aina menettelyyn.

Lähteet: Laki nro 898, annettu 1. joulukuuta 1970, sellaisena kuin se on muutettuna 1. elokuuta 1978 annetulla lailla nro 436, 6. maaliskuuta 1987 annetulla lailla nro 74 ja 6. toukokuuta 2015 annetulla lailla nro 55.

2 Mitkä ovat avioeron myöntämisperusteet?

Puoliso voi hakea avioeroa

1) jos toinen puoliso on avioliittoon vihkimisen jälkeen tuomittu erityisen vakavasta rikoksesta, johon hän on syyllistynyt ennen avioliittoa tai sen aikana, eli

- tuomittu elinkautiseen tai yli 15 vuoden vankeuteen yhdestä tai useammasta tahallisesta rikoksesta, lukuun ottamatta poliittisia rikoksia ja rikoksia, jotka on tehty erityisen perustelluista moraalisisista ja yhteiskunnallisista syistä (*motivi di particolare valore morale e sociale*);

- tuomittu vapausrangaistukseen inestirikoksesta (rikoslain 564 §) ja 609 bis §:ssä (seksuaalinen väkivalta), 609 quater, 609 quinquies tai 609 octies §:ssä tarkoitetusta seksuaalirikoksesta (joista on säädetty vuoden 1996 laissa nro 66);

- tuomittu vapausrangaistukseen lapsenmurhasta tai epäilty puolison tai lapsen murhan yrityksestä;

- tuomittu kahdesti tai useammin vapausrangaistukseen puolisoa tai lasta vahingoittavasta törkeästä pahoinpitelystä, elatusvelvollisuuden laiminlyönnistä, kaltoinkohtelusta perheessä tai lapsia kohtaan tai sopimattomasta vaikuttamisesta vajaavaltaiseen puolison tai lasten vahingoksi, paitsi jos avioeroa hakeva puoliso on tuomittu osallisuudesta rikokseen tai puolisoitten todetaan jatkavan yhteiselämää;

2) tapauksissa, joissa

- puoliso on vapautettu 1 kohdan b ja c alakohdissa tarkoitetuista inesti- tai seksuaalirikoksista ja tuomioistuin katsoo, että vastaaja ei kykene jatkamaan tai aloittamaan uudelleen yhteiselämää;

- puolisoille on myönnetty asumusero joko molempien suostumuksella tai toisen osapuolen hakemuksesta, ja he ovat asuneet erillään yhtäjaksoisesti

1. vähintään 12 kuukautta siitä, kun asumuseroa käsiteltiin tuomioistuimessa
2. kuusi kuukautta, jos asumusero on myönnetty molempien suostumuksella, myös silloin, kun riitautettu tuomio ratkaistaan sovittelemalla
3. tai kuusi kuukautta asianajajan läsnä ollessa käytyjen neuvottelujen seurauksena tehdyssä asumuserosopimuksessa vahvistetusta päivämäärästä tai sen asiakirjan päiväyksestä, joka muodostaa väestörekisterinpitäjällä tehdyn asumuserosopimuksen;

- edellä 1 kohdan b ja c alakohdissa luetellut rikokset ovat vanhentuneet eikä niitä sen vuoksi ole voitu ottaa käsiteltäväksi rikosoikeudenkäynnissä, mutta avioeroa käsittelevä tuomioistuin toteaa, että kyseiset teot täyttävät rikoksen tunnusmerkistön;

- inestiä koskevassa rikosoikeudenkäynnissä ei ole tuomittu rangaistusta, koska se ei ole herättänyt yleistä pahennusta;

- toinen puoliso, joka on jonkin muun maan kansalainen, on saanut avioliiton mitätöityä tai purettua ulkomailla tai solminut ulkomailla uuden avioliiton;

- avioliitto on jäänyt täyttymättä;

- tuomioistuin on antanut toiselle puolisolle luvan vaihtaa sukupuolta; tällöin avioerohakemuksen voi tehdä kumpi tahansa puolisoista.

Niin kutsuttujen rikostapausten lisäksi (joissa puoliso on tuomittu erittäin vakavasta rikoksesta tai vapautettu alentuneen syyntakeisuuden vuoksi, rikoksen vanhentumisen vuoksi tai siksi, että inestitapauksessa ei ole riittäviä objektiivisia perusteita tuomita syylliseksi) avioeron perusteita ovat siis asumusero, toisen puolison ulkomailla hankkima avioliiton mitätöinti tai purkaminen taikka uuden avioliiton solmiminen, avioliiton jääminen täyttymättä ja sukupuolen vaihtaminen.

3 Mitä laillisia vaikutuksia avioerolla on

3.1 aviopuolisoiden henkilökohtaisiin suhteisiin (esim. sukunimeen)

Avioeropäätöksen seurauksena

aviosuhde päättyy, jolloin puolisoiden siviilisääty on jälleen naimaton ja he ovat jälleen vapaita solmimaan uuden avioliiton.

Nainen menettää puolisonsa sukunimen, jonka hän on liittänyt omaansa, mutta tuomioistuin voi antaa hänelle luvan pitää puolisonsa sukunimen omansa lisäksi, jos hän tekee tätä koskevan hakemuksen ja se on hakijan tai hänen huollossaan olevien lasten etujen mukaista.

Sukuyhteys säilyy entisellään, ja sukulaisuudesta suoraan alenevassa tai ylenevässä polvessa johtuvat esteet säilyvät (siviililain 87 §:n 4 momentti).

Ulkomaalainen puoliso ei menetä avioliiton seurauksena saamaansa kansalaisuutta.

3.2 omaisuuden jakamiseen puolisoitten välillä

Avioerossa ositetaan yhteinen omaisuus (*comunione legale* eli kaikki puolisoitten avioliiton aikana yhdessä tai erikseen hankkima omaisuus lukuun ottamatta siviililain 179 §:ssä tarkoitettua henkilökohtaista omaisuutta) ja perheen toimeentulon turvaamiseksi tarkoitettua omaisuutta (*fondo patrimoniale*). Jos puolisoilla on alaikäisiä lapsia, perheen toimeentulon turvaamiseksi tarkoitettua omaisuutta ei kuitenkaan ositeta ennen kuin nuorin lapsista on saavuttanut täysi-ikäisyyden. Avioero ei vaikuta erillisenä pidettävään omaisuuteen (*comunione ordinaria*, esimerkiksi kun osuuksiin jaettu omaisuus on hankittu ennen avioliittoa tai avioliiton aikana, mutta omaisuuden erillisyyteen perustuvan järjestelyn (*separazione dei beni*) mukaisesti), joka voidaan erottaa toisen puolison vaatimuksesta.

Sille vanhemmista, joka elää alaikäisen lapsen kanssa, voidaan myöntää oikeus jatkaa puolisoiden kodissa asumista, mikäli sinne jääminen on alaikäisen lapsen edun mukaista.

3.3 puolisoiden alaikäisiin lapsiin

Avioeron myöntävä tuomioistuin myöntää vanhemmille yhteishuoltajuuden ja vain poikkeustapauksissa yksinhuoltajuuden toiselle vanhemmista. Se määrää myös ajasta, jonka muu kuin lapsen kanssa asuva vanhempi viettää alaikäisen lapsen kanssa, antaa ohjeet lasten omaisuuden hoitamisesta ja määrittelee sen elatusavun määrän, joka maksetaan kuukausittain lapsen kanssa asuvalle vanhemmalle (mikäli lapsi on alaikäinen).

3.4 toisen puolison velvollisuuteen maksaa toiselle elatusapua?

Tuomioistuin määrää avioeropäätöksessään osapuolten hakemuksesta säännöllisen elatusavun maksamisesta puolisolle, jolla ei ole riittävää toimeentuloa tai jonka ei objektiivisista syistä voida katsoa voivan hankkia riittävää toimeentuloa. Elatusvelvollisuus päättyy, jos elatusapua saava puoliso avioituu uudelleen. Elatusapu voidaan osapuolten sopimuksella maksaa myös kertasuorituksena luovuttamalla elatusavun tarpeessa olevalle puolisolle omistusoikeus kiinteistöön (ks. lähemmin ”[Elatusvaateet - Italia](#)”).

Puoliso, joka asumuserotilanteessa lyö laimin elatusvelvollisuutensa puolisoonsa ja/tai lapsiinsa nähden, syyllistyy rikokseen (rikoslain 570 §).

Muut vaikutukset. Jos elatusapua saava puoliso ei ole avioitunut uudelleen, hänellä on oikeus saada tietty osuus entiselle puolisolleen työsuhteen päättyessä maksettavasta erorahasta. Entisen puolison kuoltua hänellä on tarpeen mukaan oikeus leskeneläkkeeseen tai oikeus jakaa eläke leskeksi jääneen uuden puolison kanssa sekä oikeus perintöön. Lain mukaan elatusapuun oikeutettu puoliso voi hakea saatavalleen kiinnitystä elatusvelvollisen puolison omaisuuteen tai hakea omaisuuden ulosmittausta.

4 Mitä lakitermi ”asumusero” käytännössä tarkoittaa?

Asumuseron myötä päättyvä avioliittoon liittyvä vaatimus, että puoliset asuvat yhdessä. Pelkällä erillään asumisella ei ole vaikutuksia (lukuun ottamatta tilanteita, jotka ovat syntyneet ennen 22. toukokuuta 1975 annettua uudistuskäytäntöä nro 151).

Asumuserossa avioliitto pysyy voimassa, vaikka puolisojen väliset siteet heikkenevät.

Asumusero voidaan käynnistää tuomioistuimen päätöksellä tai yhteisellä sopimuksella.

Lähteet: Aineelliset säännökset sisältyvät siviililakiin (siviililain 150 § ja sitä seuraavat pykälät, perintöasiat siviililain 548 ja 585 §).

5 Mitä edellytyksiä asumuseroon liittyy?

Tuomioistuimen asumuseropäätös edellyttää, että puolisoiden on mahdotonta jatkaa yhteiselämää.

Jos edellytykset täyttyvät, tuomioistuin vahvistaa asumuseron toisen puolison pyynnöstä, vaikka toinen vastustaisi sitä.

Poikkeustapauksissa tuomioistuin voi ratkaista, kumpi puolisoista on syyllinen eroon, millä voi olla vaikutusta elatusapuun, erorahaan ja perintökysymyksiin. Syyttäjä osallistuu aina menettelyyn.

Asumusero yhteisellä päätöksellä perustuu puolisojen väliseen sopimukseen, mutta se tulee voimaan vasta, kun tuomioistuin on sen vahvistanut. Tuomioistuimen tehtävänä on valvoa, että puolisojen tekemät sopimukset ovat perheen ensisijaisen edun mukaisia. Jos esimerkiksi lasten huoltajuutta ja elatusta koskeva sopimus ei ole lasten edun mukainen, tuomioistuin kutsuu osapuolet koolle tarvittavien muutosten aikaansaamiseksi. Jos tuomioistuin pitää ratkaisua epäasianmukaisena, se voi jättää sen vahvistamatta.

6 Mitä laillisia vaikutuksia asumuserolla on?

Henkilökohtaiset suhteet: Asumuserossa (tuomioistuimen päätöksellä tai puolisoiden yhteisellä päätöksellä) velvollisuus avunantoon kaikissa yhteiselämän edellyttämässä muodoissaan kevenee. Myös isyysolettamus lakkaa, Nainen ei menetä miehensä sukunimeä, jonka on liittännyt omaansa, mutta tuomioistuin voi miehen pyynnöstä kieltää sen käytön, jos siitä voi aiheutua vakavaa vahinkoa. Samoin tuomioistuin voi myöntää vaimolle oikeuden olla käyttämättä sukunimeä myös silloin, kun siitä voi olla hänelle vahinkoa.

Omaisuuksien jakaminen puolisoitten välillä: Aviopuolisoiden yhteisomistuksessa oleva omaisuus puretaan, jos toinen puolisoista julistetaan kadonneeksi tai kuolleeksi, jos avioliiton siviilioikeudelliset vaikutukset kumotaan, puretaan tai lakkautetaan, jos puoliso on asumuserossa, jos puolisoitten varallisuus erotetaan tuomioistuimen päätöksellä, jos puoliso sopivat yhdessä aviosuhteen muutoksesta tai toinen puolisoista asetetaan konkurssiin.

Jos puoliso on asumuserossa, yhteisomistuksessa oleva varallisuus puretaan, kun tuomioistuin myöntää puolisoille asumuseron, tai siitä ajankohdasta lähtien, jona puolisoitten yhteisesti sopimaa asumuseroa koskeva asiakirja allekirjoitetaan tuomarin läsnä ollessa, edellyttäen että asiakirja hyväksytään. Päätös, jossa puolisoille myönnetään asumusero, lähetetään siviilirekisterinpitäjälle, jotta yhteisomistuksessa olevan omaisuuden purkamisen voidaan kirjata.

Lasten huolto: Tuomioistuin, joka tekee päätöksen asumuserosta, tekee päätöksen myös lasten huoltajuudesta ja määrää, kuinka suurta elatusmaksua sen puoliso, jonka luona alaikäinen lapsi ei asu (tai poikkeuksellisesti yksinhuoltajuustapauksissa puoliso, joka ei ole lasten huoltaja), on maksettava. Oikeus jäädä asumaan perheen kotiin annetaan useimmiten sille puolisoille, jonka kanssa lapsi asuu (ks. lähemmin "[Vanhempainvastuu - Italia](#)").

Elatusapu: Tuomioistuin myöntää pyynnöstä sille puolisoille, joka ei ole syyllinen asumuseroon, oikeuden saada toiselta puolisoilta elatusapua, jos hänellä ei ole riittävästi omia tuloja. Asumuseroon syyllisellä puolisoilla säilyy tarpeen mukaan oikeus saada elatusta eli säännöllisesti maksettava rahasumma, jonka hän tarvitsee välttämättömään toimeentuloon (Ks. lisätietoja: "[Elatusvaateet - Italia](#)").

Oikeuskäytännön mukaan asumuserossa maksettavia elatusmaksuja korotetaan automaattisesti samalla tavoin kuin on nimenomaisesti säädetty avioerossa maksettavien elatusmaksujen korottamisesta.

Lasten huoltajuutta ja (puolisoille ja lapsille) suoritettavan elatusmaksun suuruutta voidaan myöhemmin muuttaa. Elatusmaksun laiminlyönti on rikos (rikoslain 570 §).

Syyllisyys ja syyttömyys asumuserossa: Asumuserossa oleva puoliso, jota ei ole todettu syylliseksi eroon, säilyttää samat perintöoikeudet kuin puoliso, joka ei ole eronnut.

Puolisolla, joka on todettu syylliseksi asumuseroon, on oikeus pelkästään toimeentuloavustukseen, jos hän perintöoikeuden syntyessä on saanut kuolleelta puolisoilta elatusapua (siviililain 548 ja 585 §).

Muut vaikutukset: Asumuseropäätös antaa oikeuden hakea tuomioistuimen määräämää kiinnitystä. Laiminlyönnin yhteydessä tuomioistuin voi määrätä kiinnityksen haltijan pyynnöstä velallisen omaisuuden ulosmittauksesta ja määrätä velalliselle säännöllisesti maksuja suorittavat kolmannet maksamaan osan niistä oikeuden haltijalle.

7 Mitä lakitermi "avioliiton mitätöinti" käytännössä tarkoittaa?

Siviililakiin (117 § ja sitä seuraavat pykälät) on koottu erilaisia tilanteita, joissa avioliitto on mitätöitävissä. Tarkoituksenmukaisempaa on käydä läpi erilaiset tilanteet, joissa avioliitto on pätemätön, ja niihin sovellettava oikeusnormisto.

Avioliitto on pätemätön, jos se on jollain laissa nimenomaan mainitulla tavalla sääntöjenvastainen, mihin on vedottava kiistämällä avioliitto.

Avioliiton mitätöinnistä ei ilmoiteta perillisille, ellei perintöasia ole jo vireillä. Syyttäjä osallistuu aina menettelyyn.

Lähteet: Aineelliset säännökset sisältyvät siviililakiin (siviililain 117–129 bis §).

8 Millä edellytyksillä avioliiton voi mitätöidä?

Avioliiton pätemättömyyden edellytykset ovat seuraavat (siviililain 117 § ja sitä seuraavat pykälät):

1. toinen puolisoista on edelleen naimisissa (mikä on avioliiton este); pätemättömyys on ehdoton eikä se vanhene; mitätöintiä voivat hakea puoliset, lähisukulaiset ylenevässä polvessa, yleinen syyttäjä ja kuka tahansa, jota asia koskee;
2. *impedimentum criminis*, joka on kyseessä, jos avioliiton solmineista toinen on tuomittu toisen puolison murhasta tai murhayrityksestä; pätemättömyys on ehdoton ja peruuttamaton, ja siihen voivat vedota puoliset, yleinen syyttäjä ja kuka tahansa, jota asia koskee;
3. avioitumiskielto puolison mielisairauden vuoksi; avioliitto voidaan kieltää myös sen solmimisen jälkeen, jos henkilön voidaan todentaa olleen oikeustoimikelvoton avioliiton solmimisen hetkellä; avioliiton voi kiistää holhooja, yleinen syyttäjä ja kuka tahansa, jota asia koskee;
4. puoliso on kyvytön vastaamaan teoistaan (*incapacità naturale*); avioliiton voi kiistää puoliso, joka osoittaa olleensa kyvytön vastaamaan teoistaan – vaikkakin oikeustoimikelpoinen – avioliiton solmiessaan; mitätöintiä ei voi hakea, jos puoliset ovat asuneet yhdessä vuoden puolison toimintakyvyn palattua;
5. alaikäisyys; mitätöintiä voivat hakea puoliset, yleinen syyttäjä ja vanhemmat; alaikäinen voi tehdä hakemuksen vasta vuoden kuluttua täysi-ikäisyyden saavuttamisesta;
6. vanhemmuus-, sukulaisuus-, adoptio- ja kasvattisuhde; pätemättömyyteen voivat vedota puoliset, yleinen syyttäjä ja kuka tahansa, jota asia koskee, paitsi jos avioliiton solmimisesta on kulunut vuosi ja voidaan olettaa, että avioliitolle olisi voinut saada luvan;
7. väkivalta, pelko ja erehdys (väkivalloin saatu tai puolisoista riippumattomista syistä johtuvan poikkeuksellisen voimakkaan pelon vuoksi saatu suostumus tai puolison henkilöllisyyttä koskeva erehdys tai siviililain 122 §:ssä tarkoitettu puolison persoonallisuutta koskeva olennainen erehdys); mitätöintiä voi hakea puoliso, jonka suostumus on saatu edellä mainituin keinoin, paitsi jos puoliset ovat asuneet yhdessä vuoden väkivallan tai pelon syyn päättymisen tai erehdyksen paljastumisen jälkeen;
8. lumeavioliitto: avioliiton voi kiistää kumpi tahansa puolisoista, jotka ovat solmineet avioliiton sopien jättävänsä avioliitosta johtuvat oikeudet ja velvollisuudet käyttämättä; mitätöintihakemus on jätettävä vuoden kuluessa avioitumisesta; mitätöintiä ei voi hakea, jos on kulunut vuosi avioliiton solmimisesta tai jos sopimuspuolet ovat lyhyenkin ajan eläneet avioliitossa vihkimisen jälkeen.

9 Mitä laillisia vaikutuksia avioliiton mitätöinnillä on?

Jos puoliset ovat toimineet vilpittömässä mielessä (eli he eivät ole tienneet avioliiton esteestä vihkimishetkellä), avioliitto katsotaan päteväksi, kunnes se julistetaan mitättömäksi. Mitätöinnin vaikutukset alkavat mitätöintihetkestä (*matrimonio putativo* eli niin kutsuttu luuloteltu avioliitto). Mitätöidyllä avioliitolla on samat vaikutukset kuin pätevällä avioliitolla lasten osalta, vaikka molemmat puoliset olisivatkin toimineet vilpillisessä mielessä.

Tuomioistuimien voi myös määrätä toisen puolison maksamaan säännöllisesti enintään kolmen vuoden ajan tietyn rahasumman toiselle puolisolle, jolla ei ole riittäviä omia tuloja ja joka ei ole avioitunut uudelleen.

Jos vain toinen puoliso on toiminut vilpittömässä mielessä, luulotellun avioliiton oikeusvaikutukset tulkitaan hänen ja lasten hyväksi. Vilpillisessä mielessä toimineen puolison on maksettava kolmen vuoden elatusta vastaava kertakorvaus sekä elatusapua, jos kukaan muu ei ole elatusvelvollinen.

10 Mitä vaihtoehtoisia muita kuin juridisia keinoja avioeroon liittyvien asioiden ratkaisemiseksi on olemassa?

Italian hallitus otti 12.9.2014 annetulla asetuksella nro 132, joka muunnettiin 10.11.2014 laiksi nro 162/2014, käyttöön seuraavat kaksi uutta vaihtoehtoista tuomioistuimen ulkopuolista menettelyä:

1) Osapuolet voivat (syyttäjän etukäteen antaman luvan tai hyväksynnän nojalla) laatia asianajajan läsnä ollessa neuvottelusopimuksen (*convenzione di negoziazione assistita*), ja heillä on siten mahdollisuus ratkaista kiistansa sovinnossa muualla kuin tuomioistuimessa asianajajien avustuksella. Tätä mahdollisuutta voivat käyttää puoliset, joiden tarkoituksena on sopia yhteisesti asumuserosta, lakkauttaa avioliittonsa siviilioikeudelliset vaikutukset tai purkaa avioliitto taikka muuttaa asumus- tai avioeron ehtoja, vaikka heillä on alaikäisiä lapsia tai täysi-ikäisiä mutta vaikeasti vammaisia tai heistä taloudellisesti riippuvaisia lapsia. Valitsemalla tämän vaihtoehdon puoliset voivat estää tuomioistuinmenettelyn aloittamisen (2 ja 6 §).

2) Jos puolisoilla ei ole alaikäisiä lapsia tai jos heillä on täysi-ikäisiä mutta vaikeasti vammaisia tai heistä taloudellisesti riippuvaisia lapsia, heille on viime aikoina annettu mahdollisuus tehdä siviilirekisterinpitäjällä sopimus, jossa vahvistetaan asumusero, avioliiton purkamisen tai sen siviilioikeudellisten vaikutusten lakkaaminen tai jolla muutetaan asumus- tai avioeron ehtoja (12 §).

11 Minne avioero-/asumusero-/mitätöintihakemukset tulee lähettää? Mitä muodollisuuksia tähän liittyy ja mitkä asiakirjat hakemukseen tulee liittää?

Tätä asiaa koskeva sääntely on uudistettu 10. lokakuuta 2022 annetun asetuksen nro 149 3 §:n 33 momentilla, jolla siviiliprosessilakiin sisällytettiin IV bis osasto (henkilöitä, alaikäisiä ja perheitä koskevat menettelysäännöt).

Näiden muutosten seurauksena siviililain III lukuun lisättiin uusi II jakso, joka koskee asumuseroa, avioliiton purkamista tai sen siviilioikeudellisten vaikutusten lakkaamista, yhteiselämää koskevan sopimuksen purkamista ja lasten huoltoa koskevaa sääntelyä sekä asiaankuuluviin ehtoihin tehtäviä muutoksia.

Siviiliprosessilain 473 a §:n 1 momentissa säädetään, että jollei laissa toisin säädetä, hakemus on jätettävä henkilöitä, alaikäisiä ja perheitä koskevia asioita käsittelevälle tuomioistuimelle (*Tribunale per le persone, per i minorenni e le famiglie*), joka tekee päätöksen monijäsenisessä kokoonpanossa. Asian voi kuitenkin käsitellä ja tutkia joku kokoonpanon valtuutettu jäsen. Alueellinen toimivalta on sen paikan tuomioistuimella, jossa lapsella on tavanomainen asuinpaikka, jos menettelyssä on määrä toteuttaa alaikäiseen lapseen liittyviä toimenpiteitä. Kaikissa muissa tapauksissa sovelletaan alueellista toimivaltaa koskevia yleisiä sääntöjä, joiden mukaan perusteena on vastaajan asuinpaikka (siviiliprosessilain 473 bis §:n 11 momentti). Jos vastaajaa ei voida tavoittaa tai hän asuu ulkomailla, toimivalta on kantajan asuinpaikan tuomioistuimella tai, jos kantaja asuu ulkomailla, mikä tahansa Italian tuomioistuin voi käsitellä asian.

Hakemuksessa on oltava:

1. sen tuomioistuimen nimi, jolle hakemus toimitetaan
2. seuraavien henkilöiden etunimi, sukunimi, syntymäpaikka ja -aika, kansalaisuus, asuinpaikka, kotipaikka tai asunnon sijaintipaikka sekä verotunniste: kantaja ja vastaaja, osapuolten yhteiset lapset, jos he ovat alaikäisiä tai jos he ovat täysikäisiä mutta eivät taloudellisesti riippumattomia tai he ovat vakavasti vammaisia, ja muut henkilöt, joita hakemus tai menettely koskee
3. laillisen edustajan nimi, sukunimi ja verotunniste sekä maininta valtakirjasta
4. hakemuksen aihe
5. selkeä ja tiivis selvitys tosiseikoista ja oikeudellisista seikoista, joihin hakemus perustuu, sekä kantajan vaatimus
6. luettelo todisteista, joihin kantaja aikoo tukeutua, ja asiakirjat, jotka hän liittää asiakirja-aineistoon.

Hakemuksesta on käytävä ilmi, onko käynnissä muita menettelyjä, jotka koskevat kokonaan tai osittain samaa hakemusta tai siihen liittyviä hakemuksia. Hakemukseen on liitettävä jäljennös kaikista kyseisissä menettelyissä jo toteutetuista toimenpiteistä, myös välitoimista.

Hakemukseen ja vastinekirjelmään on aina liitettävä 473 bis §:n 12 momentissa tarkoitetut asiakirjat, erityisesti:

1. kolmen edellisen vuoden veroilmoitukset;
2. asiakirjatodisteet rekisteröityyn kiinteään omaisuuteen ja irtaimeen omaisuuteen liittyvistä esineoikeuksista sekä osakkeista;
3. tiliotteet ja tilinpäätöstiedot kolmen edellisen vuoden ajalta.

Siviiliprosessilain 473 bis §:n 49 momentin säännösten mukaisesti asianosaiset voivat hakea avioliiton purkamista tai sen siviilioikeudellisten vaikutusten ja niihin liittyvien vaateiden lakkaamista myös

asumuserohakemuksen yhteydessä. Tällä tavoin tehdyt hakemukset voidaan ottaa käsiteltäväksi laissa tätä varten säädetyn määräajan päätyttyä sen jälkeen, kun asumuseroa koskevasta tuomiosta on tullut lainvoimainen.

Hakemus on jätettävä toimivaltaiselle tuomioistuimelle yhdessä hakemuksessa mainittujen asiakirjojen kanssa.

Tuomioistuimen presidentti nimeää kolmen päivän kuluessa hakemuksen jättämisestä esittelijän, joka voidaan valtuuttaa käsittelemään asian, vahvistaa asianosaisten ensimmäisen kuulemisen ajankohdan ja asettaa määräajan, jonka kuluessa vastaajan on saavuttava oikeuteen. Tämän on tapahduttava vähintään 30 päivää ennen suullista käsittelyä. Presidentti nimittää erityisen edunvalvojan, jos vastaaja on henkisesti sairas tai oikeudellisesti vajaavaltainen.

Hakemuksen jättämisestä suullisen käsittelyyn saa kulua enintään 90 päivää.

Osapuolten yhteisiin hakemuksiin sovellettavaa menettelyä säännellään 473 bis §:n 51 momentissa.

Siviiliprosessilain 473 bis §:n 4 momentissa tarkoitettua menettelyä koskeva yhteinen hakemus on jätettävä jommankumman osapuolen asuin- tai kotipaikan tuomioistuimeen. Osapuolten on allekirjoitettava hakemus, ja siinä on annettava myös tiedot kolmen edellisen vuoden tuloista ja varoista sekä osapuolille aiheutuvista kustannuksista sekä jälkeläisiin ja taloudellisiin suhteisiin liittyvistä ehdoista. Hakemuksen avulla osapuolet voivat myös säännellä varallisuussuhteitaan kokonaan tai osittain. Jos he haluavat käyttää mahdollisuutta korvata suullinen käsittely kirjelmillä, heidän on pyydettävä sitä hakemuksessaan, ilmoitettava, että he eivät halua sovintoa, ja toimitettava 473 bis §:n 13 momentin kolmannessa kohdassa tarkoitettut asiakirjat. Kun asiakirjat on toimitettu, tuomioistuimen presidentti määrää ajankohdan, jolloin esittelijänä toimiva tuomari kuulee asianosaisia, ja huolehtii, että asiakirjat lähetetään yleiselle syyttäjälle, joka antaa lausuntonsa viimeistään kolme päivää ennen suullista käsittelyä. Kun tuomari on suullisessa käsittelyssä kuullut asianosaisia ja todennut, että he eivät halua sovintoa, hän saattaa asian ratkaistavaksi. Tuomari voi aina tarvittaessa pyytää selvityksiä sekä pyytää asianosaisia toimittamaan 473 bis §:n 12 momentin kolmannessa alakohdassa tarkoitettut asiakirjat. Täydellä kokoonpanolla toimiva tuomioistuin antaa määräyksen, jolla se hyväksyy tai merkitsee tiedoksi osapuolten väliset sopimukset. Jos sopimukset ovat ristiriidassa lasten etujen kanssa, se kutsuu osapuolet koolle ja ilmoittaa, mitä muutoksia sopimukseen on tehtävä, ja, mikäli ratkaisu on epäasianmukainen, hylkää hakemuksen sellaisenaan. Jos yhteisellä hakemuksella haetaan lasten huoltoa koskevien ehtojen ja lapsille tai osapuolille maksettavien määrien muuttamista, tuomioistuimen presidentti nimeää esittelijän, joka syyttäjän lausunnon saatuaan esittelee asian jaostokäsittelyssä. Tuomari määrää osapuolet saapumaan oikeuteen henkilökohtaisesti, jos he hakevat muutosta yhdessä tai jos ehdotetuista uusista ehdoista tarvitaan selvennyksiä.

12 Voiko asian hoitamiseen saada oikeusapua?

Oikeusapua (*patrocinio a spese dello Stato*) on saatavilla, mikä tarkoittaa, että asianajajan palveluja voi käyttää tarvitsematta maksaa asianajopalkkioita ja muita oikeudenkäyntikuluja. Myös Italiassa säännöllisesti oleskeleva ulkomaan kansalainen voi saada oikeusapua. Oikeusavun saamisen edellytyksistä on säädetty 30. heinäkuuta 1990 annetussa laissa nro 217. Lisätietoja on osiossa "Oikeusapu". Oikeusapuhakemus esitetään asianomaiselle asianajajaliitolle (*consiglio dell'ordine degli avvocati*). Ks. asianajajaliiton (esimerkiksi Rooman asianajajaliiton) ja oikeusministeriön verkkosivut.

Lähteet: 30. heinäkuuta 1990 annettu laki nro 217, sellaisena kuin se on muutettuna 29. maaliskuuta 2001 annetulla lailla nro 134.

13 Voiko avioero-/asumusero-/mitätöintipäätökseen hakea muutosta?

Asumusero-, avioero- ja mitätöintipäätöksiin on mahdollista hakea muutosta. Tätä varten tehtävässä hakemuksessa on annettava siviiliprosessilain 342 §:ssä säädetty tiedot.

14 Millä tavoin tulee menetellä jos halutaan, että toisen jäsenvaltion

tuomioistuimen antama avioero-/asumusero-/mitätöintipäätös tunnustetaan tässä jäsenvaltiossa?

Jäsenvaltiossa ennen 1. elokuuta 2022 tehdyt päätökset pannaan täytäntöön muissa jäsenvaltioissa asetuksessa (EY) N:o 2201/2003 (Bryssel II a -asetus) vahvistettujen tunnustamista koskevien yhdenmukaisten sääntöjen mukaisesti. Elokuun 1. päivän 2022 jälkeen tehdyt päätökset tunnustetaan EU:n jäsenvaltioissa tuomioistuimen toimivallasta, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja kansainvälisestä lapsikaappauksesta 25. kesäkuuta 2019 annetun asetuksen (EU) 2019/1111 (Bryssel II b -asetus) mukaisesti.

Molempien asetusten mukaan avioliittoasioissa annetut tuomiot tunnustetaan automaattisesti. Avioero-, asumusero- ja mitätöintipäätökset, joihin ei ole enää mahdollista hakea muutosta päätöksen antaneessa jäsenvaltiossa, pannaan täytäntöön yhdessä asianomaisen todistuksen kanssa ilman, että pyynnön vastaanottaneen jäsenvaltion väestörekisterin tietoja tarvitsee päivittää. Myös avioliittoasioissa tehdyt tuomioistuimen ulkopuoliset sopimukset (kuten neuvottelusopimukset, jotka on tehty 12. syyskuuta 2014 annetussa asetuksessa nro 132, joka on muunnettu 10. marraskuuta 2014 annetuksi laiksi nro 162, säädetyn menettelyn päätteeksi) pannaan täytäntöön EU:ssa Bryssel II b -asetuksen mukaisesti.

Kuka tahansa, jota asia koskee, voi ilmoittaa, että päätös on tunnustettava tai että sitä ei voida tunnustaa. Tunnustamisesta kieltäytymisen perusteista säädetään nimenomaisesti ja kattavasti sovellettavassa asetuksessa. Kanteen muodossa esitettävä hakemus (*ricorso*) esitetään alueellisesti toimivaltaiselle muutoksenhakutuomioistuimelle (*corte di appello*) (pätöksen täytäntöönpanopaikan perusteella Italian sisäisen lainsäädännön mukaisesti). Tuomioistuin tekee päätöksen viipymättä (tarvittaessa toista osapuolta kuulematta) ja se annetaan tiedoksi kantajalle. Syyskuun 1. päivänä 2011 annetun asetuksen nro 150, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella nro 149/2022, 30 bis §:n mukaisesti asia käsitellään jaostokäsittelyssä ilman toista osapuolta.

15 Minkä tuomioistuimen puoleen tulee kääntyä, jos halutaan vastustaa toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antaman avioero-/asumusero-/mitätöintipäätöksen tunnustamista tässä jäsenvaltiossa? Mitä menettelyä tällaisissa tapauksissa sovelletaan?

Jaostokäsittelyssä annettuun päätökseen voidaan hakea muutosta 60 päivän kuluessa määräyksen tiedoksiantamisesta.

Vastustuskannetta koskevaan tuomioon voi hakea muutosta niin kutsutulla kassaatiovalituksella ylemmältä oikeusasteelta (ks. asetuksen liitteet).

16 Mitä lakia sovelletaan avioeroasiassa silloin kun puoliset eivät asu tässä jäsenvaltiossa tai ovat eri maiden kansalaisia?

Tiiviimmän yhteistyön toteuttamisesta avio- ja asumuseroon sovellettavan lain alalla annettu asetusta (EU) N:o 1259/2010 (Rooma III) sitoo Italiaa. Rajatylittäviä seikkoja sisältäviin tilanteisiin liittyviin avio- ja asumuseromenettelyihin sovelletaan lakia, jonka osapuolet ovat valinneet asetuksen 5, 6 ja 7 artiklan säännösten mukaisesti joka määräytyy 8 artiklassa säädettyjen liittymätekijöiden perusteella, jos osapuolet eivät ole valinneet lakia. Tässä yhteydessä sovelletaan kyseisessä asetuksessa vahvistettuja ulkomaisen lain soveltamista koskevia yhdenmukaisia rajoituksia.

Italian kansainvälisen yksityisoikeuden uudistamisesta 31. toukokuuta 1995 annetun lain nro 218, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella nro 149/2022, 31 §:ssä, jota sovelletaan aina, kun yhtenäistä eurooppalaista kansainvälistä yksityisoikeutta ei sovelleta, viitataan myös kaikilta osin asetuksessa (EU) N:o 1259/2010 vahvistettuihin sääntöihin. Näiden sääntöjen mukaan osapuolet voivat valita sovellettavan lain kirjallisesti asetuksen 5 artiklassa tarkoitettulla keskinäisellä sopimuksella ja valinta voidaan tehdä myös menettelyn aikana asianosaisten ensimmäisen kuulemisen päättymiseen asti muun muassa puolisojen joko henkilökohtaisesti tai erityisen oikeudellisen edustajan välityksellä pöytäkirjaan antamalla kirjallisella lausunnolla.

Tämä verkkosivu on osa [Sinun Eurooppasi](#) -sivustoa.

[Anna palautetta](#) sisällön hyödyllisyydestä.

■ Päivitetty viimeksi: 10/12/2024

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.